

ชุดที่ ๒ ส่วนที่ ๓

คดีพิเศษตามรัฐธรรมนูญ ตอนที่ ๑/๒

(ที่ไม่ใช่คดีควบคุมกฎหมายไม่ให้ขัดรัฐธรรมนูญ)

รองศาสตราจารย์.ดร.มานิตย์ จุมปา
การบรรยายกฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาคหนึ่ง สมัยที่ ๗๕ (ภาคค่ำ)
วันอังคารที่ ๒๖ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๕ เวลา ๑๙.๐๐-๑๙.๕๐ น.
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

คดีพิเศษในรัฐธรรมนูญ

(นอกเหนือไปจากคดีควบคุมกฎหมายไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ) มีดังนี้

(๑) คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๒) คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

(๓) คดีเลือกตั้ง

(๔) คดีเอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ

(๕) คดีเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบการตราพระราชกำหนด

หมายเหตุ – ยังเหลือคดีที่จะต้องศึกษากันอีก ๔ คดี ตามที่ขีดเส้นใต้ (ท่านภักตร์ศักดิ์ ได้บรรยายข้อ (๔) ไปแล้ว)

คดีพิเศษประเภทที่ ๑
คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง
ตำแหน่งทางการเมือง

0. ความเบื้องต้น

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คือ อะไร

- คือ ศาลที่สร้างขึ้นในรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อให้มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง เดิมมีเพียงชั้นเดียว ต่างไปจากศาลยุติธรรมปกติที่อาจดำเนินการได้ใน ๓ ชั้นศาล (๒๕๕๐) ต่อมารัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ให้อุทธรณ์ได้กรณีมีพยานหลักฐานใหม่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ล่าสุดรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ให้อุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาได้ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาแล้วจะมีการตั้งองค์คณะขึ้นมาพิจารณา เป็นรายคดี (ประกอบไปด้วยผู้พิพากษาตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้าคณะในศาลฎีกา) (มาตรา ๑๙๕)
- ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนี้จะมีการลงมติเลือกผู้พิพากษาศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาในแต่ละคดีที่มีการพิจารณาคดี มีจำนวน ๙ ท่าน

การดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

- รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๑๙๕
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ (ประกาศเมื่อวันที่ ๒๑ ก.ค. ๒๕๖๑)

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

มาตรา ๑๙๕ ให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา โดยองค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินเก้าคน ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยให้เลือกเป็นรายคดี

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๙๖ อนุมาตรา ๑ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖

7

ต่อ

วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา

การวินิจฉัยอุทธรณ์ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตามวรรคสี่ ให้ดำเนินการโดยองค์คณะของศาลฎีกาซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาซึ่งไม่เคยพิจารณาคดีนั้นมาก่อน และได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจำนวนเก้าคน โดยให้เลือกเป็นรายคดีและเมื่อองค์คณะของศาลฎีกาดังกล่าวได้วินิจฉัยแล้ว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นเป็นคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาให้ผู้ใดพ้นจากตำแหน่งหรือคำพิพากษานั้นมีผลให้ผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง ไม่ว่าจะมีการอุทธรณ์ตามวรรคสี่หรือไม่ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา

หลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์ตามวรรคสี่ และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคห้า ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

8

ความแตกต่างสำคัญของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับคดีอาญาในศาลยุติธรรมปกติ

1. ศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ แต่ศาลยุติธรรมที่เป็นศาลที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ
2. องค์คณะในศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ประกอบด้วยผู้พิพากษาศาลฎีกา ๙ ท่าน แต่ศาลยุติธรรมอื่นปกติ ๒ ท่าน หรือ ๓ ท่าน แล้วแต่กรณี
3. ผู้เสียหายไม่มีสิทธิฟ้องคดีอาญาโดยตรงต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญา แต่ต้องร้องผ่าน ป.ป.ช. ในขณะที่ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีอาญาโดยตรงในศาลยุติธรรมปกติ
4. ศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ชัดเจนว่าใช้ระบบไต่สวน แต่ศาลยุติธรรมในคดีอาญาปกติไม่ชัดเจน เว้นระยะหลังบางศาล เช่น ศาลอาญาทุจริตฯ ใช้ระบบไต่สวน
5. ศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ผู้พิพากษาทุกท่านต้องทำเป็นความเห็นในการวินิจฉัยเป็นหนังสือโดยสังเขป (เดิมต้องทำคำวินิจฉัยทุกท่าน) แต่ศาลยุติธรรมปกติไม่ต้องทุกท่าน

คดีในเขตอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (มาตรา ๑๐)

(๑) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตูลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

(๒) คดีที่คณะผู้ไต่สวนอิสระเห็นว่ากรรมการ ป.ป.ช. มีพฤติการณ์ ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

(ต่อ)

(๓) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาบุคคลอื่นซึ่งมิใช่บุคคลตาม (๑) และ (๒) เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดทางอาญาตาม (๑) หรือ (๒) รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลตาม (๑) หรือ (๒) เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่

(๔) คดีที่บุคคลตาม (๑) หรือกรรมการ ป.ป.ช. หรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามมาตรา ๕๗ วรรคสอง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน

ชวนคิด

1. นายกรัฐมนตรีคนหนึ่งถูกกล่าวหาว่า กระทำความผิดอาญาฐานฆ่าผู้อื่นจนถึงแก่ความตาย ตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๘ เช่นนี้ จะอยู่ในเขตอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ เพราะเหตุใด
2. ในระหว่างที่นายกรัฐมนตรีถูกสอบสวนว่า กระทำความผิดอาญาฐานฆ่าผู้อื่นหรือไม่ นายกรัฐมนตรีในฐานะผู้บังคับบัญชาของสำนักงานตำแหน่งแห่งชาติ ใช้อำนาจสั่งการให้ตำรวจที่สอบสวนทำสำนวนให้อ่อน ๆ เช่นนี้ หากจะมีการดำเนินคดีกับนายกรัฐมนตรีในข้อหาตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗ จะอยู่ในเขตอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ เพราะเหตุใด

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ ใช้ระบบไต่สวน

- การพิจารณาคดีใช้ระบบไต่สวน โดยศาลค้นหาความจริง ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- ในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ศาลต้องรับฟังพยานหลักฐาน แม้ว่าการไต่สวนพยานหลักฐานนั้นจะมีข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากขั้นตอน วิธีการกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าศาลได้ให้โอกาสแก่คู่ความในการโต้แย้งคัดค้านพยานหลักฐานนั้นแล้ว เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตรงตามความจริงที่เกิดขึ้นในคดีนั้น ตามแนวทางและวิธีการตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา (มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง)

การพิจารณาของศาลต้องรวดเร็ว

การพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็ว โดยนำสำนวนการไต่สวนของ ป.ป.ช. หรือคณะผู้ไต่สวนอิสระ แล้วแต่กรณี เป็นหลักในการพิจารณา และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลมีอำนาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติม

ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาลอื่น พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้ (มาตรา ๖)

หมวด ๑ บททั่วไป

แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา

กำหนดให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา

ประธานศาลฎีกาทั้งผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวนตามสมควร เป็นผู้พิพากษาประจำแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา (มาตรา ๙)

เขตอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ

- มาตรา ๑๐ ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ดังต่อไปนี้
- (๑) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น ฯลฯ) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย
- (๒) คดีที่คณะผู้ไต่สวนอิสระเห็นว่ากรรมการ ป.ป.ช. มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ต่อ

- (๓) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาบุคคลอื่นซึ่งมิใช่บุคคลตาม (๑) และ (๒) เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดทางอาญาตาม (๑) หรือ (๒) รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์ อันใดแก่บุคคลตาม (๑) หรือ (๒) เพื่อจงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่
- (๔) คดีที่บุคคลตาม (๑) หรือกรรมการ ป.ป.ช. หรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. ตามมาตรา ๕๗ วรรคสอง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จหรือปกปิด

พรป. ปปช. พ.ศ.๒๕๖๑

มาตรา ๔

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก (๑) และ (๒) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง
- (๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภา

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๔ ข้าราชการการเมืองได้แก่บุคคลซึ่งรับราชการในตำแหน่งข้าราชการการเมือง ดังต่อไปนี้

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รองนายกรัฐมนตรี
- (๓) รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
- (๔) รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๕) รัฐมนตรีว่าการทบวง
- (๖) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
- (๗) รัฐมนตรีช่วยว่าการทบวง
- (๘) ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี
- (๙) ที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี

ต่อ

- (๑๐) ที่ปรึกษารัฐมนตรี และที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
  - (๑๑) เลขานุการนายกรัฐมนตรี
  - (๑๒) รองเลขานุการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง
  - (๑๓) โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
  - (๑๔) รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
  - (๑๕) เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
  - (๑๖) ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
  - (๑๗) เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
  - (๑๘) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
  - (๑๙) เลขานุการรัฐมนตรีว่าการทบวง
  - (๒๐) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการทบวง
- เหล่านี้ทั้งหมดอยู่ในเขตอำนาจศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ข้อสังเกต

- ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เช่น ความผิดต่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ ในหมวด ๙ ว่าด้วยการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม เช่น กรณีคดีที่ดินรัชดา (คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ ที่ อ.ม.๑/๒๕๕๐) หรือความผิดตามพระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๑๓
- **แต่ถ้าผู้ดำรงตำแหน่งฯ ไปทำผิดอาญาข้อหาอื่น ที่ไม่ใช่ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ เช่น หมิ่นประมาท ลักทรัพย์ เป็นต้น จะถูกดำเนินคดีอาญาในศาลยุติธรรมปกติ**

ข้อสังเกต ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน

- ในกรณีการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ขยายไปถึงตัวการ ผู้ใช้ หรือ ผู้สนับสนุน ซึ่งแม้บุคคลดังกล่าวจะไม่ใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ความผิดหลักต้องเป็นกรณีที่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้กระทำความผิดในตำแหน่งหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น เช่น เป็น รมต. ก็ต้องทำผิดในตำแหน่งหน้าที่ รมต. ที่ตนรับผิดชอบ
- หากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้กระทำความผิดหลัก แล้วมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้องเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือ ผู้สนับสนุน เช่นนี้จะไม่ใช่กรณีการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จะอยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

มานิตย์ จุฬา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 2565

23

รายงานกระบวนการพิจารณาคำตั้งศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คดีหมายเลขแดงที่ อม.๑๔/๒๕๕๒

- โจทก์ (อัยการสูงสุด) ฟ้องว่า จำเลยที่ ๑ (พลเอกธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา) ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ร่วมกับจำเลยที่ ๒ ใช้และจ้างวานให้จำเลยที่ ๔ ซึ่งเป็นพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งอันเป็นหน่วยงานของรัฐผู้มีหน้าที่รับผิดชอบการบันทึกข้อมูลในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองให้ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและโดยทุจริต โดยมอบเงินให้จำเลยที่ ๔ จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท แล้วจำเลยที่ ๔ ร่วมกับจำเลยที่ ๓ และที่ ๕ กับพวกนำข้อมูลสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทยที่ยังไม่ผ่านขั้นตอนการรับเอกสารจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและการอนุมัติของนายทะเบียนพรรคการเมืองไปแก้ไขเปลี่ยนแปลงในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองโดยมิชอบ ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๐๒ มาตรา ๖, ๑๑ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓, ๔๓, ๔๔, ๔๖ และริบเงินสิน ๓๐,๐๐๐ ของกลาง

มานิตย์ จุฬา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 2565

24

- องค์คณะผู้พิพากษาพิจารณาแล้ว เห็นว่า คดีที่มีมูลเป็นการกล่าวหาผู้กระทำความผิดฐานเป็น
ตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของ
ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามความในมาตรา ๒๗๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ และมาตรา
๙ (๒) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมือง พ.ศ.๒๕๔๒ นั้น ต้องเป็นการกระทำในฐานะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนการ
กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการกระทำความผิด
ต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ตามมาตรา ๒๗๕ วรรค
หนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๙ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธี
พิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ.๒๕๔๒ แต่ตามคำบรรยายฟ้องโจทก์
คดีนี้เป็นการกล่าวหาว่า จำเลยที่ ๔ ในฐานะพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
อันเป็นหน่วยงานของรัฐกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตาม
พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานใน

- องค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๐๒ มาตรา ๖, ๑๑ โดยมีจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ร่วมกันเป็นผู้ใช้และจ้าง
วานให้จำเลยที่ ๔ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ของจำเลยที่ ๔ แล้วจำเลยที่ ๔ กับจำเลยที่ ๓ และที่ ๕
ร่วมกันกระทำความผิดตามฟ้องดังกล่าว ซึ่ง **พฤติการณ์ตามข้อกล่าวหาในคำฟ้องไม่ปรากฏการกระทำ**
ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมแต่อย่างใด ประกอบกับ
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งจำเลยที่ ๔ สังกัด มีฐานะเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ไม่อยู่ใน
การกำกับดูแลของรัฐบาลที่มีจำเลยที่ ๑ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ในฐานะฝ่ายบริหารที่จะกำกับ
ดูแลหรือควบคุมสั่งการใด ๆ ได้อีกด้วย ดังนั้น มูลแห่งคดีตามข้อกล่าวหาในคำฟ้องโจทก์จึงไม่อยู่ใน
ความหมายของการกระทำความผิดของตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดทางอาญาของผู้
ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามความในมาตรา ๒๗๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๙ (๒) แห่ง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ.
๒๕๔๒ ดังกล่าว คดีนี้จึงไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลนี้ แต่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของ
ศาลซึ่งมีเขตอำนาจที่โจทก์ต้องฟ้องเพื่อบรรลุคดีอาญาจำเลยทั้งห้า ตามพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๙๗ วรรคหนึ่ง องค์คณะผู้
พิพากษาจึงมีมติด้วยเสียงข้างมากไม่ประทับฟ้องไว้พิจารณา ให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความของศาล
ฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การตั้งผู้พิพากษาในคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ

เมื่อมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาล ประธานศาลฎีกาต้องเรียกประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยเร็ว เพื่อเลือกผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโส ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวน ๙ คน เป็นองค์คณะผู้พิพากษา โดยให้เลือกเป็นรายคดี (มาตรา ๑๑)

ข้อสังเกต – ตามรัฐธรรมนูญฯ กำหนดให้มีผู้พิพากษาศาลฎีกาต่อคดี ๕-๙ คน

ตัวอย่างข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๕๕

(นำมาจากเอกสารทบทวนท่านอริคม)

อัยการสูงสุดเป็นโจทก์ฟ้องนายดำ ที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแห่งหนึ่งซึ่งเป็นข้าราชการการเมืองตาม พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ และนายแดง คนสนิทของนายดำ เป็นจำเลยต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กล่าวหาว่านายดำข่มขืนใจหรือจูงใจข้าราชการให้จัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์จากบริษัทของพรรคพวก อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๘ ส่วนนายแดงช่วยพุดน้ำมนต์ข้าราชการดังกล่าว อันเป็นการสนับสนุนการกระทำความผิดของนายดำ ในวันนัดตรวจพยานหลักฐานวันแรก นายแดงยื่นคำร้องว่า นายแดงเป็นเพียงราษฎรคนหนึ่ง มิใช่ข้าราชการการเมือง อัยการสูงสุดไม่มีอำนาจฟ้องนายแดงต่อศาลแห่งนี้ ขอให้ยกฟ้อง

ให้วินิจฉัยว่า ข้ออ้างของนายแดงรับฟังได้หรือไม่

ธงคำตอบ

แม้นายแดงจะเป็นเพียงราษฎรคนหนึ่ง มิใช่ข้าราชการการเมือง แต่นายแดงเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของนายดำ ซึ่งเป็นข้าราชการการเมืองที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญา อัยการสูงสุดย่อมมีอำนาจฟ้องนายแดงต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๘ วรรคสอง และพ.ร.ป.วิ.อม. พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๙ (๒) ข้ออ้างของนายแดงรับฟังไม่ได้ (เทียบ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ อม.๑/๒๕๕๕)

ตัวอย่างข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๖๑

(นำมาจากเอกสารทบทวนทำนอชคม)

อัยการสูงสุดเป็นโจทก์ฟ้องนายดำ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการ ปัจจุบันเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และนายแดง นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด เป็นจำเลยต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กล่าวหาว่า ขณะที่นายดำดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ นายดำรับสินบนจากบริษัทเอบีซี จำกัด โดยให้นายแดงซึ่งทราบเรื่องดีเดินทางไปรับเงินแทนที่ประเทศสิงคโปร์ ในวันนัดพิจารณาคดีครั้งแรก นายแดงยื่นคำร้องว่า นายแดงเป็นเพียงนายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด อันเป็นตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น อัยการสูงสุดไม่มีอำนาจฟ้องนายแดงต่อศาลแห่งนี้ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ขอให้พิพากษายกฟ้องในส่วนของนายแดง

ให้วินิจฉัยว่า ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องพิพากษายกฟ้องคดีในส่วนของนายแดงหรือไม่

ธงคำตอบ

แม้ นายแดงมิใช่บุคคลตามรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๕ วรรคหนึ่ง กล่าวคือมิใช่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือ ข้าราชการการเมืองอื่น แต่ตาม มาตรา ๒๗๕ วรรคสอง บัญญัติว่า บทบัญญัติวรรคหนึ่ง ให้ใช้บังคับกับกรณีที่บุคคลอื่นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของบุคคลตามวรรคหนึ่งด้วย การที่ นายแดงเดินทางไปรับเงินจากผู้ให้สินบนที่ประเทศสิงคโปร์แทนนายดำ เป็นการสนับสนุนการกระทำความผิดของนายดำซึ่งเป็นบุคคลตาม มาตรา ๒๗๕ วรรคหนึ่ง ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของนายแดง และไม่จำเป็นต้องพิพากษายกฟ้องคดีในส่วน ของนายแดง

ตัวอย่างข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๖๕

(นำมาจากเอกสารทบทวนท่านอริคม)

พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องนายแดง อดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายดำ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นจำเลยต่อศาลชั้นต้น กล่าวหาว่าขณะที่นายแดงและนายดำดำรงตำแหน่งดังกล่าว นายแดงเรียกรับเงินจากผู้รับเหมาเพื่อตอบแทนการจ่ายค่าจ้างก่อสร้างอาคาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดหลังใหม่ให้ผู้รับเหมาโดยมิชอบ โดยมีนายดำซึ่งเป็นเพื่อนรักกันและไม่ได้เกี่ยวข้องกับ การเรียกเงินเป็นผู้สนับสนุนโดยไปรับเงินจากผู้รับเหมาแทนนายแดงที่ร้านอาหาร ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙, ๑๕๗, ๘๖ ขณะที่คดีอยู่ระหว่างสืบพยานโจทก์ นายแดงและนายดำยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นว่า คดีนี้อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ขอให้ยกฟ้อง

ให้วินิจฉัยว่า ศาลชั้นต้นจะส่งคำร้องเกี่ยวกับอำนาจฟ้องของนายแดงและนายดำอย่างไร

ธงคำตอบ

ขณะเกิดเหตุ นายแดง เป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นเพียงผู้บริหารท้องถิ่น ตามพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ (๗) และมีใช้ข้าราชการการเมืองอื่น ตาม พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ (๕) นายแดงจึงมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งตาม พ.ร.ป.วิ.อม. พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ (๑) คดีของนายแดง จึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดี อม. ตามบทบัญญัติดังกล่าว และแม้ขณะเกิดเหตุ นายดำ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของนายแดง แต่เมื่อนายแดง มิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งตาม มาตรา ๙ (๑) และนายดำมิได้ใช้อำนาจในตำแหน่งของตนเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย คดีนายดำจึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดี อม. ตามพ.ร.ป.วิ.อม. พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ (๒)

ผู้ดำรงตำแหน่งฯ ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่เมื่อศาลประทับรับฟ้อง

เมื่อศาลประทับรับฟ้อง ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งดำรงตำแหน่งฯ ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง หรือคำพิพากษานั้นมีผลให้ผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง ไม่ว่าจะมีการอุทธรณ์หรือไม่ ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือวันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ (มาตรา ๑๗)

การทำคำพิพากษา

การทำคำสั่งที่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดหรือการพิพากษาคดี ผู้พิพากษาในองค์คณะทุกคนต้องทำความเข้าใจในการวินิจฉัยคดีเป็นหนังสือโดยสังเขป พร้อมทั้งต้องแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม และให้ที่ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันก่อน แล้วจึงลงมติโดยให้ถือมติตามเสียงข้างมาก ในการนี้ องค์คณะอาจมอบหมายให้ผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งในองค์คณะเป็นผู้จัดทำเป็นคำสั่งหรือคำพิพากษตามมตินั้นก็ได้อ (มาตรา ๒๐)

ข้อสังเกต - เดิมผู้พิพากษาทุกคนต้องเขียนคำพิพากษา แต่ปัจจุบันไม่ต้องเขียนเป็นรายคน เพียงแต่ทำเป็นความเห็นในการวินิจฉัยเป็นหนังสือโดยสังเขป

การจับกุมและคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลย

เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องจับกุมหรือคุมขังผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย เนื่องจากมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น คณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะผู้ไต่สวนอิสระ หรืออัยการสูงสุดอาจร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลออกหมายจับหรือหมายขังผู้นั้น

ในกรณีที่มีการฟ้องคดีแล้ว ไม่ว่าจะมีการคุมขังจำเลยมาก่อนหรือไม่ให้องค์คณะผู้พิพากษาพิจารณาถึงเหตุผลอันควรคุมขังจำเลยและมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรหรือปล่อยชั่วคราวจำเลยนั้นได้ (มาตรา ๒๒)

หมวด ๒ การดำเนินคดีอาญา

การเริ่มกระบวนการดำเนินคดีอาญาต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองฯ

1. ผู้เสียหาย

(๑) ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อตำรวจหรือพนักงานฝ่ายปกครองเหมือนคดีอาญา
ทั่วไป แต่ต้องมีการส่งเรื่องต่อไปยัง ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการตามกฎหมาย

(๒) ยื่นคำร้องต่อ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณายื่นฟ้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของ
ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ

2. ป.ป.ช. มีอำนาจกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดต่อ
ตำแหน่งหน้าที่ราชการฯ โดยไม่จำเป็นต้องมีคำร้องขอจากผู้เสียหาย

ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ

1.อัยการสูงสุด

2.คณะกรรมการ ป.ป.ช.(มาตรา ๒๓)

การฟ้องคดีอาญาสำหรับการกระทำอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท

ในการฟ้องคดีอาญาสำหรับการกระทำอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทและบทใดบทหนึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้ศาลรับพิจารณาพิพากษาข้อหาความผิดบทอื่นด้วย (มาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง)

กรณีมีศาลอื่นพิจารณาคดีกรรมเดียวกันนั้นอยู่ให้โอนมายังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (มาตรา ๒๔ วรรคสอง)

การยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลทำให้อายุความสะดุดหยุดลง

ในการดำเนินคดีอาญาตาม พรบ. นี้
เมื่อได้ยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว ให้อายุความ
สะดุดหยุดลง (มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง)

กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี

ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในช่วงถูก
ดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ไม่ให้นับระยะเวลาที่ผู้
ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ (มาตรา
๒๕ วรรคสอง)

ในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนี
ไปในช่วงต้องคำพิพากษาถึงที่สุด ไม่ให้นำ ป.อ. มาตรา ๙๘ (เวลา
ล่วงเลยการลงโทษ) มาใช้ เท่ากับนิรันดร์จนกว่าจำเลยจะตาย

ปอ.

มาตรา ๙๘ เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมีได้รับโทษกักขัง ได้รับโทษแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้ายังมีได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี แล้วแต่กรณี เกินกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ เป็นอันล่วงเลยการลงโทษ จะลงโทษผู้นั้นมิได้

- (๑) ยี่สิบปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบปี
- (๒) สิบห้าปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (๓) สิบปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (๔) ห้าปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น

การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล

1. กระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคำฟ้อง โจทก์จะนำตัวจำเลยมาศาลหรือไม่ก็ได้ (มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘)
2. การเลือกองค์คณะผู้พิพากษา ที่ประชุมใหญ่มีมติเลือกผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโส จำนวน ๙ ท่าน เฉพาะคดี
3. การพิจารณาคำฟ้อง ในกรณีที่การกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท หากบทหนึ่งอยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ ศาลฯ ก็มีอำนาจรับพิจารณาข้อหาความผิดบทอื่นได้ด้วย (มาตรา ๒๔)
4. กระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีครั้งแรก จำเลยต้องมาอยู่ต่อหน้าศาล ถ้าไม่มา แต่หากศาลได้ออกหมายจับแล้วแต่ผ่านไป ๓ เดือนยังจับไม่ได้ ศาลพิจารณาคดีได้โดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย แต่ไม่ตัดสิทธิจำเลยที่จะตั้งทนายความดำเนินการแทน (มาตรา ๒๘) **(ข้อสังเกต - เดิมหากไม่ได้ตัวจำเลยมาในนัดแรก จะไม่สามารถเริ่มพิจารณาคดีได้)**

ต่อ

๕. กรณีที่มีการพิจารณาโดยไม่ได้ตัวจำเลยมาพิจารณา ตามมาตรา ๒๘ แล้วศาลมีคำพิพากษาว่า จำเลยกระทำความผิด ถ้าภายหลังจำเลยมีพยานหลักฐานใหม่ที่สามารถทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญ จำเลยจะมาแสดงตนต่อศาล แล้วขอให้หรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ แต่ต้องยื่นภายใน ๑ ปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา (มาตรา ๒๘)
๖. เมื่อศาลประทับรับฟ้องแล้ว ห้ามมิให้ศาลอนุญาตให้ถอนฟ้อง เว้นแต่ได้ความว่าหากไม่อนุญาตให้ถอนฟ้องจะกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรม (มาตรา ๓๐)
๗. การพิจารณาคดีทำโดยเปิดเผย เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะสำคัญ ให้ศาลมีคำสั่งให้พิจารณาเป็นการลับได้ และศาลอาจพิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้ (มาตรา ๓๑วรรคหนึ่ง)

ต่อ

๘. ในการดำเนินคดีตาม พรบ. นี้หากผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วหลบหนี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๓๒)
๑๐. เมื่อมีการประทับรับฟ้องแล้ว ให้ศาลส่งสำเนาคำฟ้องแก่จำเลย และนัดคู่ความมาศาลในวันพิจารณาครั้งแรก (มาตรา ๓๓)
๑๑. โจทก์จำเลยต้องยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลพร้อมสำเนาในจำนวนที่เพียงพอก่อนวันพิจารณาตรวจพยานหลักฐานไม่น้อยกว่า ๗ วัน (มาตรา ๓๔)
๑๒. ในวันตรวจพยานหลักฐาน โจทก์และจำเลยต้องส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุต่อศาลเพื่อให้อีกฝ่ายตรวจสอบ (มาตรา ๓๕)

ต่อ

๑๓. ในกรณีที่มีการไต่สวนพยานบุคคล ไม่ว่าจะจะเป็นพยานบุคคลที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือศาลเรียกมา **องค์คณะต้องสอบถามพยานบุคคลเอง** แล้วจึงอนุญาตให้คู่
ถามถามพยานเพิ่มเติม (มาตรา ๓๗)

๑๔. เมื่อมีการไต่สวนพยานหลักฐานเสร็จ โจทก์และจำเลยมีสิทธิแถลงปิดคดี
ของตนภายในเวลาที่ศาลกำหนด แล้วองค์คณะมีคำพิพากษาและอ่านคำ
พิพากษาในศาลภายใน ๓๐ วันนับแต่วันเสร็จการพิจารณา ทั้งนี้ ศาลสามารถ
อ่านคำพิพากษาลับหลังจำเลยได้ (มาตรา ๔๐)

หมวด ๓ การดำเนินคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน (เพราะ
เหตุร้ายรวยผิดปกติ)

พรบ.ปปช. พ.ศ.๒๕๖๑

มาตรา ๔

“ร่ำรวยผิดปกติ” หมายความว่า การมีทรัพย์สินมากผิดปกติ หรือ มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติหรือการมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติ หรือ ได้ทรัพย์สินมาโดยไม่มีมูลอันจะอ้างได้ตามกฎหมายสืบเนื่องมาจากการ ปฏิบัติตามหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ รวมทั้งกรณีมี ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติสืบเนื่องจากการเปรียบเทียบบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วย

อนุโลมนำบทบัญญัติในหมวด ๒ การดำเนินคดีอาญามาใช้

เว้นแต่

๑. มาตรา ๒๔ เรื่องกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท
๒. มาตรา ๒๕ เรื่องการฟ้องคดีอาญาทำให้อายุความสะดุดหยุดลง
๓. มาตรา ๒๖ เฉพาะบทบัญญัติที่กำหนดให้ในวันยื่นฟ้องให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล
๔. มาตรา ๒๗ การแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหามาศาลในวันฟ้องคดี
๕. มาตรา ๒๘ การออกหมายจับ หากจำเลยไม่ศาล

ต่อ

๖. มาตรา ๒๙ การขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่
๗. มาตรา ๓๑ การพิจารณาลับหลังจำเลย
๘. มาตรา ๓๒ กำหนดความผิดและโทษสำหรับผู้ต้องถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่หลบหนีในระหว่างปล่อยตัวชั่วคราว
๙. มาตรา ๓๓ วรรคสาม (เรื่องจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้วให้ศาลอธิบายฟ้อง) และวรรคดี (กรณีจำเลยรับสารภาพตามฟ้อง แล้วศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาไต่สวนได้)
๑๐. มาตรา ๔๐ เรื่อง การแถลงปิดคดี
๑๑. มาตรา ๔๒ เรื่อง การริบทรัพย์สิน
๑๒. มาตรา ๔๓ เรื่อง การริบทรัพย์สิน

วิธีพิจารณาคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

๑. คำร้องนี้ต้องระบุรายละเอียดข้อกล่าวหาและพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาร่ำรวยผิดปกติ รายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินและสถานที่ตั้งของทรัพย์สินที่ขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน ชื่อและที่อยู่ของผู้ครอบครองหรือมีชื่อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในขณะยื่นคำร้องด้วย (มาตรา ๔๖)
๒. เมื่อได้รับคำร้อง ศาลจะประกาศคำร้องในที่เปิดเผยตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา โดยบุคคลภายนอกอาจร้องคัดค้านเข้ามาในคดีได้ แต่ต้องกระทำก่อนศาลมีคำพิพากษา (มาตรา ๔๗)
๓. ผู้ใดกล่าวอ้างโต้แย้งว่าทรัพย์สินที่ร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินไม่ได้เกิดจากการร่ำรวยผิดปกติ ผู้นั้นมีภาระการพิสูจน์ต่อศาล (มาตรา ๔๘)

หมวด ๔ การดำเนินคดีต่อกรรมการ ป.ป.ช.

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ผู้มีอำนาจกล่าวหา ป.ป.ช.

“มาตรา ๒๓๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อกล่าวหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการตามมาตรา ๒๓๔ (๑) โดยยื่นต่อประธานรัฐสภา พร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร หากประธานรัฐสภาเห็นว่ามีความเห็นสมควรสั่งให้มีการกระทำตามที่ถูกล่ามทา ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เพื่อให้สวนหาข้อเท็จจริง

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หน้าที่และอำนาจ วิธีการไต่สวน ระยะเวลาการไต่สวนและการดำเนินการอื่นที่จำเป็นของคณะผู้ไต่สวนอิสระ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

“มาตรา ๒๓๗ เมื่อดำเนินการไต่สวนแล้วเสร็จ ให้คณะผู้ไต่สวนอิสระดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเห็นว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูลให้สั่งยุติเรื่อง และให้คำสั่งดังกล่าวเป็นที่สุด

(๒) ถ้าเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย โดยให้นำความในมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคหกมาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๓) ถ้าเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาผิดการณตามที่ผู้ถูกกล่าวหา และมีใช้กรณีตาม (๒) ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และให้นำความในมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

1. ผู้มีสิทธิร้องกล่าวหา ป.ป.ช. ต่อประธานรัฐสภา

(รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๖)

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือ
2. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน

ข้อสังเกต

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5673/2562 (ประชุมใหญ่) ผู้เสียหายสามารถฟ้อง ป.ป.ช. ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๘ (๒) ได้

พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 17 วรรคหนึ่ง เป็นเพียงบทบัญญัติที่เพิ่มช่องทางในการดำเนินคดีแก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ โจทก์เป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการของจำเลยที่ 1 ถึงที่ 7 ยังคงมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 1 ถึงที่ 7 ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 28 (2) โดยยื่นฟ้องต่อศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 มาตรา 7 ประกอบมาตรา 3 วรรคสอง (1) ศาลชั้นต้นย่อมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในส่วนของจำเลยที่ 1 ถึงที่ 7 ได้ และมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในส่วนของจำเลยที่ 8 และที่ 9 ในฐานะเป็นผู้สนับสนุนได้ด้วยตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 มาตรา 3 วรรคสอง (5)

มาติศย์ จุฬานำ กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 2565

57

แนวเดิม คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2689/2560 ประชุมใหญ่

ผู้เสียหายไม่สามารถฟ้อง ป.ป.ช. ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๘ (๒) ได้

แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งบัญญัติเรื่องการดำเนินคดีอาญาแก่คณะกรรมการ ป.ป.ช.ไว้เป็นการเฉพาะไม่มีผลใช้บังคับแล้ว แต่ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ยังมีผลใช้บังคับอยู่ และมีข้อกำหนดทำนองเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาตามจำนวนที่กำหนดมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอว่า กรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และเมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องให้ส่งคำร้องไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยมี พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ.2542 มาตรา 9 (3) บัญญัติรับรองให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จึงเป็นการกำหนดช่องทางและวิธีการนำคดีอาญาดังกล่าวขึ้นสู่การพิจารณาของศาล และกำหนดศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีไว้เป็นการเฉพาะ มีผลเป็นการตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคณะกรรมการ ป.ป.ช.ต่อศาลตาม ป.วิ.อ.

มาติศย์ จุฬานำ กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 2565

58

2. ข้อกล่าวหาที่มีต่อ ป.ป.ช.

(รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๖ และมาตรา ๒๓๔ (๑))

1. มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ
2. ทุจริตต่อหน้าที่ หรือ
3. จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือ
4. ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

3. การตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระ

(รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๖)

1. หากประธานรัฐสภาเห็นว่ามีความเห็นสมควรสงสัยว่ามีการกระทำตามที่ถูกกล่าวหา
2. ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง

4. คณะผู้ไต่สวนอิสระ

(พ.ร.ป.วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ มาตรา ๕๐)

ประกอบด้วยบุคคลจำนวนไม่น้อยกว่า ๗ คน ที่คัดเลือกจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นประจักษ์ โดยแต่งตั้งจากข้าราชการอัยการที่ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการ หรืออัยการอาวุโสที่เคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีอย่างน้อย ๑ คน

5. หน้าที่และอำนาจของคณะผู้ไต่สวนอิสระ

(พ.ร.ป.วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ มาตรา ๕๑)

คณะผู้ไต่สวนอิสระมีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยอนุโลม

6. การดำเนินการเมื่อคณะผู้ไต่สวนอิสระไต่สวนแล้วเสร็จ

(รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๗)

เมื่อดำเนินการไต่สวนแล้วเสร็จ ให้คณะผู้ไต่สวนอิสระดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเห็นว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูลให้สั่งยุติเรื่อง และให้คำสั่งดังกล่าวเป็นที่สุด

(๒) ถ้าเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย โดยให้นำความในมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคหกมาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๓) ถ้าเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหา มีพฤติการณ์ตามที่ผู้ถูกกล่าวหา และมีใช้กรณีตาม (๒) ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

มานิติฯ จุฬาฯ กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 2565

63

ตัวอย่างคดี

คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ ที่ อ.ม.๑/๒๕๔๘ คดีกรรมการ ป.ป.ช. มีมติกำหนดเบี้ยประชุมจ่ายเป็นรายเดือน เป็นการขึ้นเงินเดือนให้ตนเองหรือไม่ ผิด ป.อ.มาตรา 157 หรือไม่?

มานิติฯ จุฬาฯ กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 2565

64

คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ อม.1/2548

- อัยการสูงสุดเป็นโจทก์ยื่นฟ้องกรรมการ ป.ป.ช. 9 ท่านต่อศาล ว่ากระทำการทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ
- โดยเมื่อระหว่างวันที่ 29 กรกฎาคม 2547 ถึงวันที่ 28 กันยายน 2547 ต่อเนื่องกัน จำเลยทั้งเก้าดำรงตำแหน่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต กล่าวคือ วันที่ 29 กรกฎาคม 2547 เวลากลางวัน จำเลยทั้งเก้าได้ร่วมกันประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. และมีมติเห็นชอบให้จำเลยที่ 1 ในฐานะประธานกรรมการ ป.ป.ช. **ออกระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่าด้วยการจ่ายเงินค่าตอบแทนของประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.2547** โดยอ้างว่า อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 107 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 กำหนดค่าตอบแทนการปฏิบัติหน้าที่เป็นรายเดือนในลักษณะเหมาจ่ายให้แก่จำเลยที่ 1 เดือนละ 45,500 บาท และให้จำเลยที่ 2 ถึงที่ 9 เดือนละ 42,500 บาท ในวันนั้นเองจำเลยที่ 1 ได้ลงนามในระเบียบ และนำลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2547

ประเด็นที่ ๑ ศาลพิจารณา

จำเลยทั้งเก้าได้กระทำความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายหรือปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 หรือไม่

ศาลวินิจฉัยว่า... การที่จำเลยทั้งเก้าจะใช้อำนาจต่างได้ จำเลยทั้งเก้าจะต้องมีหน้าที่ที่จะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ควบคู่ไปด้วย หากมีแต่เพียงอำนาจ แต่ไม่มีหน้าที่แต่อย่างใด แม้มาตรา 5 และมาตรา 107 จะบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นของสำนักงาน ป.ป.ช. ก็ตาม แต่การใช้อำนาจของจำเลยทั้งเก้าดังกล่าวก็เพื่อปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของจำเลยทั้งเก้า ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 19(13) การออกระเบียบที่เป็นปัญหานี้ของจำเลยทั้งเก้า จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ตามที่โจทก์ฟ้องแล้ว หากเป็นเรื่องการใช้อำนาจทางนิติบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารดังที่จำเลยทั้งเก้าต่อสู้ไม่ ดังนั้น การที่จำเลยทั้งเก้าร่วมกันออกระเบียบที่เป็นปัญหานี้โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 5 และมาตรา 107 เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 31 แล้ว ข้อต่อสู้ของจำเลยทั้งเก้าฟังไม่ขึ้น

ต่อ

- ต่อมาวันที่ 27 สิงหาคม 2547 และวันที่ 28 กันยายน 2547 จำเลยทั้งเก้าได้อาศัยระเบียบดังกล่าวรับเงินค่าตอบแทนไปจากสำนักงาน ป.ป.ช. โดยบทบัญญัติตามมาตรา 5 และมาตรา 107 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ที่ใช้บังคับกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในสังกัดของสำนักงาน ป.ป.ช. มิได้ใช้บังคับกับจำเลยทั้งเก้าซึ่งเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช.แต่อย่างใด การออกระเบียบดังกล่าวเป็นการกำหนดค่าใช้จ่ายตอบแทนการปฏิบัติหน้าที่เป็นรายเดือนในลักษณะเหมาจ่ายแก่จำเลยทั้งเก้าให้ได้รับเงินเพิ่มพิเศษตามลักษณะงานควบกับเงินเดือนเท่ากับเงินประจำตำแหน่งที่มีอยู่เดิม ต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บังคับใช้ในปัจจุบัน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 18 และพระราชบัญญัติเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ประธานกรรมการ และกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และประธานกรรมการและกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ.2541 โดยผ่านกระบวนการจากคณะรัฐมนตรีเข้าสู่รัฐสภาเพื่อออกเป็นกฎหมายใช้บังคับ

ประเด็นที่ ๒ ที่ศาลพิจารณา

จำเลยทั้งเก้ามีอำนาจออกระเบียบดังกล่าวหรือไม่

...การที่จำเลยทั้งเก้าร่วมกันออกระเบียบที่เป็นปัญหาโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 107 อันเป็นฐานของอำนาจในการออกระเบียบที่เป็นปัญหา จึงไม่ชอบ สำหรับการออกระเบียบตามมาตรา 5 เป็นระเบียบทั่วไป เพื่อเป็นเครื่องมือของคณะกรรมการ ป.ป.ช.ในการใช้อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 เท่านั้น ส่วนพระราชบัญญัติเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และประธานกรรมการและกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ.2541 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 5 ว่า"ประโยชน์ตอบแทน" อันมีเพียง 1.การประกันสุขภาพ และ 2.ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเท่านั้น จะแปลความโดยขยายความไม่ได้ แม้ตามร่างของคณะกรรมการกฤษฎีกาคณะที่ 4 พิจารณาการร่างพระราชบัญญัติเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นๆ พ.ศ.2541 จะระบุว่า องค์อธิสระต่างๆ สามารถออกระเบียบได้อยู่แล้ว ก็เป็นเพียงความคิดเห็นของกรรมการร่างกฎหมายในขณะนั้น แต่ต่อมากายหลัง กฎหมายที่มีผลใช้บังคับได้บัญญัติไว้เพียงสองประการดังกล่าวเท่านั้น ที่จำเลยทั้งเก้าอ้างว่าได้เปรียบเทียบโดยคัดลอกมาจากระเบียบของศาลรัฐธรรมนูญ ก็แสดงให้เห็นอยู่ในตัวว่าได้ใช้อำนาจโดยไม่รอบคอบ เพราะระเบียบศาลรัฐธรรมนูญที่จำเลยทั้งเก้าอ้างว่าน่าจะทำได้ หากองค์กรอื่นทำบ้างก็จะมีผิด ก็เป็นความเข้าใจของจำเลยทั้งเก้าเอง

มีความเห็นของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช.ว่า

...มีความเห็นว่า การกำหนดเงินเพิ่มพิเศษในลักษณะการจ่ายเงินเพิ่มพิเศษ ตามลักษณะงานของ
ประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ...ซึ่งกำหนดให้ประธานกรรมการและกรรมการ
ได้รับเงินเพิ่มพิเศษตามลักษณะงานควบกับเงินเดือน ในอัตราเท่ากับเงินประจำตำแหน่งที่ได้รับอยู่
แต่เดิม น่าจะถูกกำหนดโดยกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่น
ของประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ฯลฯ ซึ่งจะต้องผ่านกระบวนการจาก
คณะรัฐมนตรี เข้าสู่รัฐสภาเพื่อพิจารณาออกเป็นกฎหมายใช้บังคับ การกำหนดเงินเพิ่มพิเศษใน
ลักษณะดังกล่าว จึงไม่น่าอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.ที่จะพิจารณากำหนดเป็นระเบียบ
ได้

(ต่อ)

จำเลยที่ 1 ก็ยอมรับต่อคณะกรรมการไต่สวน
ข้อเท็จจริงว่า มีการเสนอบันทึกข้อความของจำเลยที่ 8 ต่อ
คณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่อ้างว่าไม่ได้หยิบยกขึ้นขณะ
ประชุม ...

ต่อ

...แสดงว่าจำเลยทั้งเก้าทราบเรื่องที่คณะกรรมการทั้งสองคณะมีความเห็นว่าไม่สามารถออกระเบียบเพื่อจ่ายเงินเพิ่มพิเศษตามลักษณะงานควบกับเงินเดือนเท่ากับเงินประจำตำแหน่งที่มีอยู่เดิม แต่จำเลยทั้งเก้ายังคงเห็นชอบกับร่างระเบียบที่เป็นปัญหา และจำเลยที่ 1 ได้ลงนามประกาศใช้ในวันที่ 29 กรกฎาคม 2547 เมื่อจำเลยทั้งเก้าเป็นเจ้าพนักงานมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาดูแลผลประโยชน์ของประเทศชาติให้เป็นไปตามกฎหมาย มีประสบการณ์จากการปฏิบัติหน้าที่อย่างดี จำเลยทั้งเก้าย่อมต้องใช้ความระมัดระวังในการออกระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อย่างรอบคอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระเบียบที่มีผลประโยชน์เกี่ยวพันถึงจำเลยทั้งเก้าโดยตรง ย่อมระมัดระวังเป็นพิเศษ โดยศึกษาอำนาจในการออกระเบียบที่เป็นปัญหาให้ถ่องแท้เสียก่อน เมื่อมีข้อสงสัยสมควรสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับเงินงบประมาณจากกระทรวงการคลังให้แน่ชัด แต่จำเลยทั้งเก้ามิได้ดำเนินการกลับออกระเบียบที่เป็นปัญหาโดยประชุมพิจารณาเพียงครั้งเดียวก็มีมติให้ออกระเบียบดังกล่าว จึงเชื่อได้ว่าจำเลยทั้งเก้าทราบว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช.ไม่มีอำนาจออกระเบียบที่เป็นปัญหา และจำนวนเงินค่าตอบแทนที่ประธานกรรมการ ป.ป.ช.ได้รับเงินเดือน ๆ ละ 45,500 บาท ส่วนกรรมการ ป.ป.ช.ได้รับเดือนละ 42,500 บาท จำเลยทั้งเก้าได้ถือโอกาสกำหนดใช้อัตราสูงสุดเท่ากับเงินประจำตำแหน่งที่ร่างระเบียบดังกล่าวเสนอเปรียบเทียบเข้ามาโดยไม่มีเหตุสมควร ไม่สอดคล้องกับการทำหน้าที่บริหารงานองค์กรที่เป็นงานนอกเหนือจากงานตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่หลัก...

ท้ายสุด

พฤติกรรมดังกล่าว บ่งชี้ว่า จำเลยทั้งเก้าแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเองตามอำเภอใจโดยมิได้ยึดถือหลักเกณฑ์ใดๆ... จากข้อเท็จจริงที่จำเลยทั้งเก้าทราบว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช.ไม่มีอำนาจออกระเบียบที่เป็นปัญหาแล้วยังเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช.ไม่มีอำนาจออกระเบียบที่เป็นปัญหาแล้วยังเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช.ในฐานะองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของสำนักงาน ป.ป.ช.และมีมติเห็นชอบกับร่างระเบียบดังกล่าวทุกคนโดยไม่มี การโต้แย้งคัดค้าน ทั้งได้รับเงินตามระเบียบดังกล่าวจากสำนักงาน ป.ป.ช.แล้ว แม้ภายหลังจำเลยทั้งเก้าได้นำเงินที่ได้รับมาคืนสำนักงาน ป.ป.ช.แล้วก็ตาม ก็ไม่ทำให้การกระทำผิดของจำเลยทั้งเก้าที่สำเร็จไปแล้วจะกลับไม่เป็นความผิด

พฤติกรรมดังกล่าวรับฟังได้ว่า จำเลยทั้งเก้าเป็นเจ้าพนักงานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่สำนักงาน ป.ป.ช. และเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย องค์คณะผู้พิพากษาจึงมีมติด้วยคะแนนเสียง 6 ต่อ 3 ว่า พยานหลักฐานที่ไต่สวนรับฟังได้ว่า จำเลยทั้งเก้าร่วมกันกระทำความผิดตามฟ้อง พิพากษาว่า จำเลยทั้งเก้ามีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157, 83 ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 125 ให้จำคุกจำเลยทั้งเก้ามีกำหนดคนละ 2 ปี เมื่อพิเคราะห์ถึงพฤติกรรมแห่งคดีทั้งปวงและประวัติการทำงานของจำเลยทั้งเก้าแล้ว เห็นว่ามีเหตุอันควรปรานี ให้รอการลงโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 มีกำหนด 2 ปี

หมวด ๕

การดำเนินคดีเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

1. ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ (ที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง)

1. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น ฯลฯ)

2. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

3. ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือ

4. ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

(พ.ร.ป.วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๕๗)

2. เหตุแห่งการดำเนินคดีเกี่ยวกับการยื่นบัญชีฯ

ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ผู้ใด

1. จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.
2. จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นเท็จ
3. ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน
(พ.ร.ป.วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ มาตรา ๕๗)

3. การยื่นคำร้องของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

**เมื่อมีเหตุแห่งการดำเนินคดีเกี่ยวกับการยื่นบัญชี
แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน คณะกรรมการ
ป.ป.ช. จะทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลฎีกาแผนก
คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ**

(พ.ร.ป.วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ มาตรา ๕๗)

คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อม.๖/

๒๕๕๒

- คำว่า “จงใจ” ศาลได้วางหลักไว้ใน คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อม.๖/๒๕๕๒ ว่า คำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๓ มีความหมายถึง เจตนาตามธรรมดาที่พิจารณาเพียงว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินรู้ว่าตนมีทรัพย์สินหรือหนี้สินใดในขณะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินหรือไม่ ไม่จำเป็นต้องมีเจตนาพิเศษ เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตราดังกล่าวต้องการให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชีให้ถูกต้องเท่านั้น (ซึ่งเป็นแนวบรรทัดฐานเดียวกันกับที่ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาเรื่องนี้ ตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.๒๕๕๐ ได้เคยวางไว้ในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๑/๒๕๔๓ และ ๑๙/๒๕๔๔)

- แต่อย่างไรก็ตาม แม้คำว่า “จงใจ” นี้ไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยเจตนาพิเศษ แต่การที่รัฐธรรมนูญใช้คำว่า “จงใจ” นำหน้าข้อความว่า “ยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” นั้น ย่อมมีความหมายว่า รัฐธรรมนูญประสงค์จะเห็นว่าผู้ยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน จักต้องรู้สำนึกที่แน่ชัดพอสมควร และจำเป็นต้องมีพยานหลักฐานที่ชัดเจน หรือปราศจากข้อสงสัยอันสมควรมาแสดง ในกรณีที่พยานหลักฐานยังไม่ชัดเจน หรือยังเป็นที่ยังสงสัยอยู่ จึงไม่สมควรวินิจฉัยให้เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหา (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๔๔)

หมวด ๖ อุทธรณ์

เดิมตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่ง อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ ในกรณีที่มี พยานหลักฐานใหม่ ทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้สิทธิแก่ผู้ต้องคำพิพากษาขอทบทวนคำพิพากษาใหม่ได้ตาม เหตุผลที่กำหนด (โดยมีผู้เห็นว่าเพื่อให้สอดคล้องกับกติการะหว่าง ประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ที่ไทยเป็นสมาชิก ข้อ ๑๔ วรรคสอง บุคคลทุกคนที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษใน คดีอาญา ย่อมมีสิทธิได้รับการทบทวนคำพิพากษา (review) จาก องค์กรวินิจัยคดีที่สูงกว่า)

อะไร คือ “พยานหลักฐานใหม่”

- ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การอุทธรณ์คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในกรณีมีพยานหลักฐานใหม่ซึ่งอาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ พ.ศ.๒๕๕๑
- (๑) “พยานหลักฐานใหม่” คือ พยานหลักฐานที่ยังไม่เคยปรากฏอยู่ในสำนวนคดีที่ผู้ต้องคำพิพากษาได้ยื่นอุทธรณ์ แต่ทั้งนี้พยานหลักฐานใหม่นี้ย่อมไม่รวมถึงการกลับคำให้การของพยานในคดี

- (๒) พยานหลักฐานใหม่ที่จะยกขึ้นอุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกานั้นจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญและผู้ต้องคำพิพากษาไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรรู้ว่าพยานหลักฐานดังกล่าวมีอยู่และจะต้องนำมาแสดงเพื่อประโยชน์ของตน ทั้งหากรับฟังพยานหลักฐานใหม่เช่นนั้นแล้ว จะทำให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษายกฟ้องหรือยกคำร้องได้
- (๓) ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะเลือกผู้พิพากษา ๕ คนเป็นองค์คณะทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์ที่ได้ยื่นต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา แต่ทั้งนี้องค์คณะผู้พิพากษาดังกล่าวจะต้องไม่เป็นหรือเคยเป็นองค์คณะในการพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์
- (๔) องค์คณะพิจารณาอุทธรณ์มีหน้าที่ทำบันทึกความเห็นสรุปสำนวนเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าอุทธรณ์ของผู้ต้องคำพิพากษาเป็นอุทธรณ์ที่ขอด้วยระเบียบนี้ที่จะรับไว้พิจารณาหรือไม่ แล้วที่ประชุมใหญ่จะลงมติว่าจะรับหรือไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณาหรือไม่ ในกรณีที่ที่ประชุมลงมติรับอุทธรณ์ องค์คณะพิจารณาจะทำหน้าที่ในการไต่สวนรวบรวมข้อเท็จจริงเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย เมื่อองค์คณะไต่สวนแล้วเสร็จ จะส่งเรื่องให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาลงมติต่อไป

ข้อสังเกต เดิมการอุทธรณ์คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมือง

- ไม่ใช่การ “อุทธรณ์” เพื่อให้ศาลสูงกว่าทบทวนคำตัดสินของศาลล่าง (review) เหมือนเช่นทั่วไป เพื่อให้ทบทวนว่าศาลล่างตัดสินคดีไม่ถูกต้อง
- แต่เป็นการอุทธรณ์เฉพาะในกรณีมี “พยานหลักฐานใหม่” เท่านั้น
- แปลว่า จะอุทธรณ์เพื่อให้ทบทวนคำตัดสินของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเหมือนเช่นการอุทธรณ์คดีทั่วไปไม่ได้

ใหม่ รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๑๕๕ วรรคสี่ และวรรคห้า
และอุทธรณ์ (พ.ร.ป.วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ พ.ศ.๒๕๖๐)

1. คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา
2. กรณีที่ย้ำเลยซึ่งไม่ถูกคุมขังเป็นผู้อุทธรณ์ จำเลยจะยื่นอุทธรณ์ได้ ต่อเมื่อแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาลในขณะที่ยื่นอุทธรณ์ มิฉะนั้นให้ศาลมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ (พ.ร.ป.วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ มาตรา ๕๗)

(ต่อ)

3. คดีที่ไม่มีอุทธรณ์คำพิพากษา ให้เป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ศาลได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษา แต่ถ้าเป็นคดีที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ศาลมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีดังกล่าวต่อไปให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา เพื่อพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ (พ.ร.ป.วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ มาตรา ๖๒)

4. การวินิจฉัยอุทธรณ์ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ให้ดำเนินการโดยองค์คณะของศาลฎีกาซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาจำนวน ๙ คน ซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาคัดเลือกจากผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่ง ไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้าคณะในศาลฎีกา ซึ่งไม่เคยพิจารณาคดีนั้นมาก่อน โดยให้เลือกเป็นรายคดี คำวินิจฉัยอุทธรณ์ขององค์คณะให้ถือว่าเป็นคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๕ วรรคห้า)

ต่อ

5. ในการพิจารณาอุทธรณ์ หากมีปัญหาข้อกฎหมายสำคัญ ผู้พิพากษาคนหนึ่งคนใดในองค์คณะของศาลฎีกานั้น หรือประธานแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ จะเสนอประธานศาลฎีกาเพื่อพิจารณาให้มีการวินิจฉัยปัญหานั้นโดยที่ ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาก็ได้ และเมื่อที่ประชุมใหญ่มีคำวินิจฉัยในเรื่องหรือประเด็นใดแล้ว องค์คณะของศาลฎีกาต้องวินิจฉัยหรือคำพิพากษาในเรื่องหรือประเด็นนั้นไปตามคำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา (พ.ร.ป.วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ มาตรา ๖๔)

หมวด ๓ การบังคับคดี

๑. การบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

การบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา คำพิพากษาและคำสั่งในการบังคับคดีตามวรรคหนึ่งให้เป็นที่สุด (มาตรา ๖๕)